

การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

The Enhancement of the Virtues and Ethics of Students in Class Range 2, Nakhamwitaya School, Kalasin Office of Educational Service Area 3

ฉลาด หาญกุล¹ สมชาย วงษ์เกษม² ศิริ ถีอาสนา³ และวิชัย วัชรเวควิชัย⁴

Chalard Harnkul,¹ Somchai Wongkasem,² Siri Theeasana³ and Wichai Watcharawekhawat⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้านความสะอาด ความมีระเบียบวินัยและความประหยัด ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 49 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 65 คน และ กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 172 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบการวิจัย ประกอบด้วย แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน และ แบบบันทึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความสะอาด ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความประหยัด ก็สมควรที่จะได้รับการปรับปรุงและพัฒนา ให้อยู่ในระดับที่ดียิ่งขึ้นผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยจึงได้ดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม พร้อมทั้งได้จัดทำโครงการเพื่อดำเนินงานในแต่ละด้าน ประกอบด้วย ด้านความสะอาดได้แก่ โครงการโรงเรียนน่าอยู่ ด้านความมีระเบียบวินัยได้แก่โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยและพัฒนานิสัยนักเรียนและด้านความประหยัด ได้แก่โครงการหนูน้อยรักการประหยัด กลยุทธ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ได้ดำเนินการโดยการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้ซึมซับและรับเอาธรรมะไปพร้อมๆ กับการรับเอาความรู้ขณะอยู่ในห้องเรียน ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ครูผู้สอนแต่ละคนได้สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมโดยการบูรณาการเข้าในแผนการเรียนรู้อันแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกลยุทธ์การนิเทศ ติดตามผล ได้ดำเนินการร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนหลังจากได้รับการเสริมสร้างแล้วทั้งในขณะที่อยู่ที่บ้านและอยู่ในโรงเรียน ผลการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์ต่างๆ ส่งผลให้โดยภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมด้านความสะอาด ด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความประหยัดดีขึ้นกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัด

คำสำคัญ : การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

⁴ อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รับต้นฉบับ 26 ตุลาคม 2551 รับลงพิมพ์ 6 พฤศจิกายน 2551

ABSTRACT

This study aimed to enhance the virtues and ethics of Prathom Suksa 4-6 students in Nakhamwitaya School, Kalasin Office of Educational Service Area 3 in three aspects: cleanliness, discipline, and economy, by using action research process.

The study was conducted using 49 co-researchers, 65 informants and target group of 172 persons. The research instruments used consisted of observation forms, interview forms, evaluation forms, and record forms. The quantitative analysis was based on the mean while the content analysis was applied to the qualitative data.

The results of the research revealed that, as a whole, there were many problems concerning virtues and ethics of Prathom Suksa 4-6 students in Nakhamwitaya School in all three aspects: cleanliness, discipline, and economy.

The researcher and the co-researchers therefore operated to enhance the virtues and ethics of the students. The projects were planned and operated by the research group and the informants. In the respect of cleanliness, there was a 'comfortable school project'. In discipline, there was a 'democracy and student discipline project'. In the economy, there was the 'little kids love economy project'.

The strategies included various activities in learning and teaching in the 8 learning strands. Virtues and ethics were inserted in class teaching in order to be absorbed into the students' minds while they were learning in class. Meanwhile, each teacher was encouraged to integrate virtues and ethics into their lesson plans in each strand.

Supervision strategy was conducted with the research group and the informants who worked together to evaluate the students' virtues and ethics both at their homes and at schools. The results revealed that after all strategies were used, the overall of students' behaviors in the three aspects: cleanliness, discipline, and economy were improved.

Keywords : enhancement, virtues and ethics, strategies, cleanliness, discipline, economy

บทนำ

การศึกษาพฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา จากรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปีการศึกษา 2549 (โรงเรียนนาขามวิทยา. 2550 : 26) ที่ผ่านมา พบว่า ด้านการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนนาขามวิทยา ได้ดำเนินการโดยการสอดแทรกในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขณะที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น หรือแม้กระทั่งในช่วงของการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงในแต่ละวันโดยมีครูประจำวันเป็น

ผู้รับผิดชอบ การอบรมคุณธรรมจริยธรรมในช่วงโมฆะสุดท้ายของวันศุกร์สุดสัปดาห์ แต่ผลจากการดำเนินงาน พบว่า ยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก เนื่องจากนักเรียนส่วนมากยังต้องได้รับการส่งเสริมให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งถือว่ากำลังอยู่ในช่วงของวัยรุ่นดังนั้น พฤติกรรมต่างๆ ที่นักเรียนแสดงออกมาถึงแม้ครูจะเห็นว่าไม่ถูกต้อง แต่ในกลุ่มของนักเรียนด้วยกัน ถือว่าเป็นเรื่องปกติ เช่น การมาโรงเรียนสาย การทิ้งขยะไม่เป็นที่การนำเงินไปซื้อสิ่งของเครื่องประดับที่ไม่จำเป็นแทนที่จะนำไปซื้ออุปกรณ์การเรียน การไม่มีระเบียบวินัยในการเข้าแถว การไม่ทำการบ้าน

ส่ง และ การใช้โทรศัพท์มือถือถือเกินความจำเป็น เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนโรงเรียนนาขามวิทยาสงสัยที่จะเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาศลีนธุ์ เขต 3 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการและ กลยุทธ์ในการดำเนินการเริ่มต้นด้วยการสำรวจ สภาพ ปัจจุบันปัญหา การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และการนิเทศติดตามผล เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึง ประสงค์มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครอง ครูผู้สอน และผู้ใกล้ชิดรวมไปถึงการเป็นคนดีของสังคมใน โอกาสต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยาสงสัยอย่างไร
2. จะเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา ให้ดีขึ้นได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา
2. เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วง ชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา กาศลีนธุ์ เขต 3 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนด ขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. กระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติ การ (Action research : PAOR) ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกตการณ์ (Observation) และการสะท้อนกลับต่อการปฏิบัติการ (Reflection)
2. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 49 คน ประกอบด้วย
 - 2.1 ผู้วิจัย

- 2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2.3 รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
- 2.4 ครูผู้สอนระดับช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 12 คน
- 2.5 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 34 คน
3. กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนช่วง ชั้นที่ 2 ของโรงเรียนนาขามวิทยา ปีการศึกษา 2550 จำนวน 172 คน (โรงเรียนนาขามวิทยา. 2550 : 15)
4. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 65 คน ประกอบด้วย
 - 4.1 ผู้บริหารสถานศึกษา
 - 4.2 รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
 - 4.3 ครูผู้สอนระดับช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 12 คน
 - 4.4 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 34 คน
 - 4.5 ผู้นำชุมชน จำนวน 17 คน ประกอบด้วย
 - 4.5.1 นักวิชาการองค์การบริหารส่วนตำบล นาขาม จำนวน 1 คน
 - 4.5.2 กำนันตำบลนาขาม จำนวน 1 คน
 - 4.5.3 ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 5 คน
 - 4.5.4 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน
5. กลยุทธ์ที่ใช้ในการวิจัย
ผู้วิจัยได้กำหนดกลยุทธ์ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้
 - 5.1 การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม
 - 5.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามสาระ การเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ
 - 5.3 การนิเทศติดตามผล
 - 5.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ระหว่างเดือนมิถุนายน 2550-เดือนตุลาคม 2550

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิด ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการ เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน คือ

1. ความสะอาด
2. ความมีระเบียบวินัย
3. ความประหยัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research : PAOR) ตามแนวคิดของ Kemmis และ Mc Taggart (ประวิต เอราวรรณ์. 2545 : 3) เพื่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ดังนี้

1. การวางแผน (Planning)

ประชุมปรึกษาหารือร่วมกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ผู้วิจัยผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนระดับช่วงชั้นที่ 2 และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ตามที่ได้กำหนดไว้ในกรอบแนวคิด คือ ด้านการรักษาความสะอาด ด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความประหยัดโดยผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือโดยการแจกแบบสังเกตพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนให้กับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยแต่ละคนพิจารณาว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนั้น มีประเด็นใดบ้างเป็นสำคัญพร้อมกับ ให้ข้อเสนอแนะถึงแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้น

ผลจากการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา ในแต่ละด้านตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ พบว่า ในแต่ละด้านมีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประเด็นที่มีปัญหาสูงที่สุด 3 ลำดับแรกในแต่ละด้าน ปรากฏดังนี้

ด้านความสะอาด คือ การรักษาความสะอาดห้องเรียน การรักษาความสะอาดของบริเวณโรงเรียน และ การรักษาความสะอาดของห้องส้วม

ด้านความมีระเบียบวินัย คือ การเข้าแถวปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธง การแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน การมาโรงเรียนให้เวลาเพื่อทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย

ด้านความประหยัดคือการมีความรู้และใช้ไฟฟ้า ในห้องเรียนและอาคารเรียนต่างๆ อย่างประหยัด การใช้น้ำอย่างประหยัดและรู้คุณค่า การใช้สิ่งของที่มีอยู่ในโรงเรียนอย่างรู้คุณค่าและการเป็นผู้มีนิสัยรักการประหยัด

ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้ปรึกษาหารือกันเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางที่จะดำเนินการเสริมสร้างนักเรียนให้มีความคิดเห็นอย่างหลากหลาย สุดท้ายที่ประชุมได้มีมติร่วมกันว่า ควรดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยกำหนดให้มีโครงการขึ้นมารองรับในแต่ละด้าน เพื่อให้ปรากฏผลแห่งการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม พร้อมกับมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและที่สำคัญต้องมีการนิเทศติดตามผลการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หลายๆ ฝ่าย เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการนิเทศมาใช้ประกอบการปรับปรุงพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

ผลจากการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำโครงการรองรับการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านความสะอาดได้จัดทำโครงการโครงการโรงเรียนนำอยู่ ประกอบด้วยกิจกรรมแบ่งเขตรับผิดชอบภายในโรงเรียน กิจกรรมธนาคารขยะเพิ่มทรัพย์ และกิจกรรมรวมศิษย์พิชิต 3 ส

2. ด้านความมีระเบียบวินัย ได้จัดทำโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยและพัฒนาวินัยนักเรียนประกอบด้วยกิจกรรมเดินแถวมาโรงเรียน-กลับบ้าน กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมหน้าเสาธงและชั่วโมงสุดท้ายของวันสุดสัปดาห์ กิจกรรมประกวดระเบียบแถว กิจกรรมสรวด์ตรนักเรียน กิจกรรมสถานนักเรียน และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนโดยการจัดกิจกรรมต้นไม้พูดได้

3. ด้านความประหยัด ได้จัดทำโครงการโครงการหนูน้อยรักการประหยัด ประกอบด้วยกิจกรรมออมทรัพย์ กิจกรรมสหกรณ์ และการปลูกพืชผักสวนครัว

2. การปฏิบัติการ (Action)

ดำเนินการตามกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้ ดังนี้

2.1 การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ได้ดำเนินการโดยการจัดทำโครงการรองรับการ

เสริมสร้างครอบครัวครอบครัวแนวคิดที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดำเนินการโดยการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้ซึมซับและรับเอาธรรมะไปพร้อมๆ กับการรับเอาความรู้ขณะอยู่ในห้องเรียนด้วย นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ครูผู้สอนแต่ละรายได้สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมโดยการบูรณาการเข้าในแผนการเรียนรู้อันในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ด้วย

2.3 การนิเทศติดตามผล เป็นการติดตามผลเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมหลังจากที่ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ แล้วโดยการประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโดยผู้วิจัยได้ประชุมชี้แจง กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้มีแนวทางการปฏิบัติเป็นอย่างดีเกี่ยวกับ การเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนทั้งในขณะอยู่ที่บ้านและอยู่ในโรงเรียน

3. ขั้นตอนการสังเกตการณ์ (Observation)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตผลการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนหลังจากที่ได้รับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแล้ว โดยการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิด และการบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนระดับช่วงชั้นที่ 2 ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชน ซึ่งประกอบด้วย นักวิชาการองค์การบริหารส่วนตำบลนาขาม กำนันตำบลนาขาม ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาขาม

4. ขั้นตอนก่อนผลการปฏิบัติการ (Reflection) ได้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 นำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ถึงผลของการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามประเด็น ดังนี้

4.1.1 คุณธรรมจริยธรรมด้านใดที่ดำเนินการแล้วมีผลการเสริมสร้างเป็นที่น่าพอใจและควรได้รับการเผยแพร่วิธีการเสริมสร้างให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

4.1.2 คุณธรรมจริยธรรมด้านใดที่ยังไม่ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจ และต้องได้รับการเสริมสร้างเพิ่มเติม

4.1.3 มีนักเรียนกลุ่มใดบ้างที่มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมหลังการเสริมสร้างเป็นที่น่าพอใจ และมีกลุ่มใดบ้างสมควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมโดยกระบวนการเสริมสร้างที่เหมาะสมกว่านี้

4.2 ปรับปรุงแผนการดำเนินงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนให้มากที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ประกอบการวิจัย คือ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมิน และ แบบบันทึก

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือ
3. สร้างเครื่องมือ
4. นำเครื่องมือเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
5. ปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
6. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะแล้วไปเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมและความสมบูรณ์ของเครื่องมือ
7. นำเครื่องมือมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้มีความสมบูรณ์และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ใช้แบบสังเกตพฤติกรรม ประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนนาขามวิทยา

2. ใช้แบบบันทึก และแบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล ขณะดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา

3. ใช้แบบประเมิน และแบบสัมภาษณ์ขณะดำเนินการนิเทศติดตามผลการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดการทำข้อมูล

1.1 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาจัดหมวดหมู่และแยกประเภท ตามชนิดของเครื่องมือ

1.2 ศึกษา วิเคราะห์และทำความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมดในแต่ละประเด็น

1.3 ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation technique) (สุภางค์ จันทวานิช. 2547 : 38) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.1 การตรวจสอบข้อมูลด้านข้อมูล (Data triangulation) ตรวจสอบว่า ความแตกต่างด้านเวลา ด้านสถานที่ และด้านบุคคล ทำให้ข้อมูลเปลี่ยนไปหรือไม่

1.3.2 การตรวจสอบข้อมูลด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) ในกรณีที่ไม่น่ามั่นใจในตัวผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบโดยเปลี่ยนผู้สังเกต อาจเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยหรือวิทยากร เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้เหมือนกันหรือไม่

1.3.3 การตรวจสอบข้อมูลด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) ตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีที่แตกต่างกันคือ จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึกข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึก ผู้วิจัยใช้วิธีการแจกแจงความถี่แยกตามสถานภาพของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แล้วนำเสนอในรูปแบบของความเรียง

2.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตและแบบประเมิน ผู้วิจัยใช้วิธีการคำนวณหาค่าร้อยละ แล้วบรรยายข้อมูลในเชิงอธิบาย

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

3.1 ร้อยละ

3.2 ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาพบว่านักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา มีปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประเด็นที่มีปัญหาสูงที่สุด 3 ลำดับแรก ในแต่ละด้าน คือด้านความสะอาด คือ การรักษาความสะอาดห้องเรียน การรักษาความสะอาดของบริเวณโรงเรียน และการรักษาความสะอาดของห้องส้วม ด้านความมีระเบียบวินัย คือ การเข้าแถวปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธง การแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน การมาโรงเรียนให้เวลาเพื่อทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย และด้านความประหยัด คือ การมีความรู้และใช้ไฟฟ้าในห้องเรียนและอาคารเรียนต่างๆ อย่างประหยัด การใช้น้ำอย่างประหยัดและรู้คุณค่า การใช้สิ่งของที่มีอยู่ในโรงเรียน อย่างรู้คุณค่า และการเป็นผู้มีนิสัยรักการประหยัด

2. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ คือ การรักษาความสะอาด ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด โดยผู้วิจัยได้ประสานความร่วมมือกับครูผู้สอน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยโดยการประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทาง การดำเนินงานที่สามารถดำเนินการได้และให้เห็นผลแห่งการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด ซึ่งผลการแห่งการดำเนินงานดังกล่าว ปรากฏว่า ได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอนและนักเรียนในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้การดำเนินงานในด้านต่างๆ ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจของผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นอย่างยิ่ง โดยที่นักเรียนส่วนมากเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์หลักของการดำเนินงานตามโครงการต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ คือ

เป็นผู้มีนิสัยที่ดีเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด ทั้งความสะอาดร่างกายของตนเอง ความสะอาดของห้องเรียน ความสะอาดของบริเวณโรงเรียน และอาคารสถานที่ต่างๆ ในบริเวณโรงเรียน เป็นผู้มีระเบียบวินัยที่ดีขึ้น โดยสามารถปฏิบัติตนรวมทั้งแสดงกิริยาอาการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และถูกต้องตามกฎ ระเบียบ และข้อตกลงทั้งที่เป็นข้อตกลงภายในกลุ่มและข้อตกลงระหว่างโรงเรียนกับนักเรียนเอง ส่งผลให้เป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องชมเชยจากครู ผู้ปกครองและชุมชน และเป็นผู้มีนิสัยรักการประหยัด รู้จักอดออม สะสมหรือใช้จ่ายสิ่งของทั้งที่เป็นสมบัติส่วนตัวและสมบัติส่วนรวมได้อย่างรู้ประโยชน์และคุณค่า

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระจากการที่ผู้วิจัยได้ส่งเสริมให้ครู ผู้สอนซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียนโดยการบูรณาการให้เข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน การสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางดังกล่าวโดยการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบความสำเร็จในด้านการจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมมาให้ความรู้ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเขียนแผนการสอน รวมไปถึงการนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนแต่ละคน ซึ่งผลแห่งการดำเนินการดังกล่าว ปรากฏว่า ครูผู้สอนซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยแต่ละคน มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเขียนแผนการสอน การจัดการเรียนการสอน เพิ่มมากขึ้น และยังมีความมั่นใจด้วยว่าจะสามารถจัดการเรียนการสอนตามแนวทางดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมตามที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดอยู่ในระดับที่ดีขึ้นเช่นเดียวกัน

4. การนิเทศติดตามผล ปรากฏผลตามที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยภาพรวม พบว่า นักเรียนได้รับการเสริมสร้างให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับที่ดีขึ้น สอดคล้องกับผลที่ปรากฏใน

ระหว่างการดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ดังจะเห็นได้จากด้านการรักษาความสะอาด พบว่านักเรียนเป็นผู้มีนิสัยที่ดีเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด ทั้งความสะอาดร่างกายของตนเอง ความสะอาดของห้องเรียน ความสะอาดของบริเวณโรงเรียน และอาคารสถานที่ต่างๆ ในบริเวณโรงเรียนด้านความมีระเบียบวินัย พบว่า นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัยที่ดีขึ้น โดยสามารถปฏิบัติตนรวมทั้งแสดงกิริยาอาการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องตามกฎ ระเบียบ และข้อตกลงทั้งที่เป็นข้อตกลงภายในกลุ่มและข้อตกลงระหว่างโรงเรียนกับนักเรียนเอง ส่งผลให้เป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องชมเชยจากครู ผู้ปกครองและชุมชน และด้านความประหยัด พบว่านักเรียนเป็นผู้มีนิสัยรักการประหยัด รู้จักอดออม สะสมหรือใช้จ่ายสิ่งของทั้งที่เป็นสมบัติส่วนตัวและสมบัติส่วนรวมได้อย่างรู้ประโยชน์และคุณค่า

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา มีปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า สภาพที่ปรากฏดังกล่าว ถึงแม้จะได้รับการพัฒนาและแก้ไขโดยความพยายามและการประสานความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่ายมาตลอดแต่เนื่องจากว่า ลักษณะของคุณธรรมจริยธรรมนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณงามความดีที่พึงมีและพึงเกิดขึ้นภายในจิตใจแล้วสะท้อนออกมาในลักษณะของการกระทำ เพื่อให้ผลแห่งการปฏิบัติ นั้นเป็นที่ยอมรับนับถือของบุคคลใกล้เคียง และเนื่องจากว่านักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 ยังถือว่าอยู่ในวัยเด็กที่ยังขาดจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบแห่งระเบียบวินัยที่ดีโดยปราศจากการควบคุม ดูแลอย่างใกล้ชิดจากครูหรือผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นการรักษาความสะอาดทั้งความสะอาดของร่างกายตนเองและความสะอาดของอาคารสถานที่หรือการสร้างนิสัยที่ดีให้กับตนเองเกี่ยวกับการใช้จ่ายสิ่งของต่างๆ ที่มีอยู่อย่างประหยัดและรู้คุณค่า จึงส่งผลให้การ

ดำเนินการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยาด้านความสะอาด ด้านความมีระเบียบวินัยและด้านความประหยัด มีปัญหามากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โอภาส ยติกร (2547 : 122) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความมีวินัยของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านประโคก-โคกไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และพบว่า นักเรียนขาดความสนใจในการทำความสะอาดส่วนต่างๆ ของร่างกายตัวเอง เสื้อผ้าเครื่อง แต่งกาย ไม่รับผิดชอบ การทำความสะอาดห้องเรียน ตลอดจนบริเวณที่รับผิดชอบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุก แต้สูงเนิน (2547 : 139) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านความมีวินัย ความสะอาดและด้านความประหยัดของนักเรียนโรงเรียนตลาดไทรพิทยาคม อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา และพบผลการสำรวจคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนว่าอยู่ในระดับต่ำที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย การรักษาความสะอาดและความประหยัดของนักเรียนและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนา โด่งพิมาย (2548 : 104) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนวังไม้แดงวิทยาคม อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา และพบว่า มีสภาพปัจจุบันปัญหา คือนักเรียนแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนและขาดวินัยด้านการรักษาความสะอาดห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน

2. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ คือ ความสะอาด ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด โดยผู้วิจัยได้ประสานความร่วมมือกับครูผู้สอน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยโดยการประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานที่สามารถดำเนินการได้และให้เห็นผลแห่งการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด ซึ่งผลการแห่งการดำเนินงานดังกล่าว ปรากฏว่า ได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอน และนักเรียนในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้การดำเนินงานในด้านต่างๆ ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจของผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นอย่างดี โดยที่นักเรียนส่วนมากเป็นผู้มีคุณธรรม

จริยธรรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์หลักของการดำเนินงานตามโครงการต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรรยา กุลสุทธิชัย (2547 : 131) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานเสริมสร้างการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านลำโรง (วิทยุอนุสรณ์) อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ และพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ด้านการแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ระเบียบของโรงเรียน และการสวมใส่รองเท้าของนักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพอนามัยตนเองสะอาดขึ้นและรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษณะ ช่างม (2548 : 136) ที่ได้ศึกษาการพัฒนา การดำเนินงานความมีวินัยของนักเรียนด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนบ้านเหล่าคือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีการแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน สะอาดเรียบร้อย น่าดู สอดคล้องกับแต่ละวัน ทั้งนี้มีผลสืบเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมของครู และนักเรียนในระหว่างปฏิบัติกิจกรรม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นุญตา สัตย์ชื่อ (2548 : 120) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนบึงวิชัยสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดของร่างกายตนเอง มีการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่สะอาด จัดสิ่งของเครื่องใช้เป็นระเบียบเรียบร้อย เอาใจใส่ดูแลความสะอาด ห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณทั่วไปของโรงเรียน โดยการร่วมกันจัดตกแต่งให้น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน นอกจากนี้นักเรียนยังเกิดนิสัยการใช้ปัญญาในการบริโภค กล่าวคือ รู้คุณค่าของเงิน รู้จักใช้จ่ายเงินในการอุปโภคบริโภคตามความจำเป็นมีค่านิยมและนิสัยไปในทางที่ดี ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและส่งผลให้เกิดวินัยในตนเองด้านประหยัดและออม

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ปรากฏว่า ครูผู้สอนซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยแต่ละคน มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเขียนแผนการสอน การจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น และยังมีความมั่นใจด้วยว่าจะสามารถจัดการเรียนการสอนตามแนวทาง

ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมตามที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดอยู่ในระดับที่ดีขึ้นเช่นเดียวกัน ซึ่งผลที่ปรากฏดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า มีผลสืบเนื่องมาจากการที่ครูผู้สอนซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยต่างเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2546 : 108) ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ให้ความสำคัญร่วมมือในการดำเนินการด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจ การวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมไปถึงการจัดสภาพของห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ดีให้กับนักเรียน ซึ่งผลแห่งการดำเนินการดังกล่าวทำให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมให้เข้าสาธการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระและนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนต่างก็เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะแห่งความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีตามที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมพร ประเสริฐนอก (2550 : 124) ที่ได้ศึกษาการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกุงใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคพื้นดิน เขต 1 โดยผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในด้านต่างๆ ด้วยการวางแผนดำเนินการ การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และการนิเทศติดตามผล ส่งผลให้การดำเนินงาน ผลการพัฒนาประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ โดยนักเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับที่ดีขึ้น

4. การนิเทศติดตามผล ปรากฏผลตามที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยภาพรวม พบว่า นักเรียนได้รับการเสริมสร้างให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับที่ดีขึ้น สอดคล้องกับผลที่ปรากฏในระหว่างการดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ดังจะเห็นได้จากด้านการรักษาความสะอาด พบว่านักเรียนเป็นผู้มีสุขนิสัยที่ดีเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดทั้งความสะอาดร่างกายของตนเองความสะอาด ของห้องเรียนความสะอาดของบริเวณโรงเรียน และอาคารสถานที่ต่างๆ ในบริเวณโรงเรียนด้านความมีระเบียบวินัย พบว่า นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัยที่ดีขึ้น โดยสามารถปฏิบัติตนรวมทั้งแสดงกิริยาอาการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องตามกฎระเบียบ และข้อตกลงทั้งที่เป็นข้อตกลงภายในกลุ่มและข้อตกลงระหว่างโรงเรียนกับนักเรียนเอง ส่งผลให้เป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องชมเชยจากครู ผู้ปกครองและชุมชน และด้านความประหยัด พบว่านักเรียนเป็นผู้มีนิสัยรักการประหยัด รู้จักอดออม สะสมหรือใช้จ่ายสิ่งของทั้งที่เป็นสมบัติส่วนตัวและสมบัติส่วน รวมได้อย่างรู้ประโยชน์และคุณค่า ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การนิเทศติดตามผลการดำเนินงานโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย สามารถสะท้อนผลการดำเนินงานโดยความคิดเห็นและปรากฏข้อเสนอแนะที่หลากหลาย โดยที่ผู้ดำเนินงานสามารถนำไปเป็นข้อมูลหรือกำหนดเป็นนโยบายสำคัญประกอบการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นได้ และจากการนิเทศติดตามผลในครั้งนี้โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ พบว่าแต่ละคนได้ให้ข้อมูลที่เป็นแนวทางเดียว กันว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา ได้ รับการเสริมสร้างให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความสะอาด ความมีระเบียบวินัยและความประหยัดอยู่ในระดับที่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้กิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในกลยุทธ์ของการพัฒนาผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยสามารถนำไปใช้กับนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 1 ได้ รวมไปถึงผู้บริหารสถาน ศึกษา สามารถนำไปรับเป็นนโยบายสำคัญประกอบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนในปีการศึกษาต่อไปได้อีกด้วย และผลที่ปรากฏดังกล่าวนี้ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรรยา กุลสุทธิชัย (2547 : 131) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานเสริมสร้างการพัฒนาความมี

วินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านลำโรง (ภิญโญ อุนสุรณ) อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนโดยใช้กลยุทธ์ 4 วิธี คือ การอบรมประจำวันและวันสุดสัปดาห์ การอบรมเสริมสร้างความเข้มแข็ง การนิเทศ และการคัดเลือกนักเรียนตัวอย่าง และการประกวดนักเรียนที่มีวินัยดีเด่น เพื่อรับทุนการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษณะ ชาชุม (2548 : 136) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานควมมีวินัยของนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนบ้านเหล่าคือ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การจัดกิจกรรมการรักษาความสะอาดตนเอง การรักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อมและการนิเทศ กำกับ ดูแล และวงรอบที่ 2 ใช้การนิเทศเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา หลังจากดำเนินงานพัฒนาทั้ง 2 วงรอบแล้ว ผลปรากฏว่า วินัยด้านการรักษาความสะอาดตนเอง นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีการแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน สะอาดเรียบร้อย น่าดู สอดคล้องกับแต่ละวัน ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน โดยใช้กิจกรรมการประกวดการแต่งกายประจำวันและครอบครัวหน้าเสาธงทุกวัน รวมทั้งขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ทำให้นักเรียนแต่งกายสะอาดและถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ด้านการดูแลรักษาความสะอาดสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ทำให้นักเรียนได้รู้จักรักษาความสะอาดของห้องเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนได้ดีขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ บุญตา สัตย์เชื้อ (2548 : 120) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนบึงวิชัย สงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งดำเนินการพัฒนาโดยการประชุมระดมความคิด เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนา มอบหมายงานให้ปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการปฏิบัติจริงและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ผลการพัฒนาพบว่า ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียน มีความพึงพอใจในกระบวนการพัฒนาการดำเนินงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียน ส่งผลให้ทุกฝ่ายรู้จักการแก้ไขปัญหาและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย นักเรียน

กลุ่มเป้าหมายได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมควมมีวินัยในตนเองได้ดีขึ้นอย่างน่าพอใจ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

จากสภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามวิทยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความสะอาด ด้านควมมีระเบียบวินัย และด้านความประหยัด ก็สมควรที่จะได้รับการปรับปรุงและพัฒนา ให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้นผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยจึงได้ดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมพร้อมกับได้จัดทำโครงการเพื่อดำเนินงานในแต่ละด้านประกอบด้วย ด้านความสะอาดได้แก่ โครงการโรงเรียนน่าอยู่ ด้านควมมีระเบียบวินัย ได้แก่โครงการส่งเสริมประชาธิปไตย และพัฒนาวินัยนักเรียนและด้านความประหยัด ได้แก่โครงการหนุนยกรักการประหยัดกลยุทธ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ได้ดำเนินการโดยการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้ซึมซับและรับเอาธรรมะไปพร้อมๆ กับการรับเอาควมรู้ ขณะอยู่ในห้องเรียน ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ครูผู้สอนแต่ละคนได้สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมโดยการบูรณาการเข้าในแผนการเรียนรู้นั้นในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกลยุทธ์การนิเทศ ติดตามผล ได้ดำเนินการร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนหลังจากได้รับการเสริมสร้างแล้วทั้งในขณะที่อยู่ที่บ้านและอยู่ในโรงเรียน ผลการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์ต่างๆ ส่งผลให้โดยภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรมด้านความสะอาด ด้านควมมีระเบียบวินัยและด้านความประหยัดดีขึ้นกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัด

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัยพบว่า การใช้กลยุทธ์การตรวจสอบสภาพปัจจุบันปัญหา การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และการนิเทศติดตามผล เป็นกิจกรรมที่สามารถ

เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนนาขามในด้านความสะอาด ความมีระเบียบวินัย และความประหยัด จนเป็นที่ยอมรับและพึงพอใจของครูผู้สอน ผู้ปกครอง และสังคม ดังนั้นครูผู้สอนในระดับช่วงชั้นที่ 1 ควรนำแนวทางและวิธีการดังกล่าวไปใช้ประกอบการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 1 เพื่อให้นักเรียนแต่ละคน เป็นผู้มีความลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เช่นเดียวกันทุกคน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำกิจกรรมและแนวทางดังกล่าวไปกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อใช้ประกอบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนทุกระดับชั้นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3. การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เพราะเป็นการแก้ไขพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ดังนั้นหากจะดำเนินงานให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดแล้ว ต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้ต้องมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายภายใต้กลยุทธ์นั้นๆ เพื่อความเหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา และข้อแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ของนักเรียน แต่ละคน จึงจะทำให้การดำเนินงานนั้นมีประสิทธิภาพมากที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณา และช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก รศ.สมชาย วงศ์เกษม ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.ศิริ ถีอาสนา และอาจารย์วิชัย วัชรเวควิชัย กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.ภูษิต บุญทองถึง และอาจารย์ปัญญา เสนาเวียง ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะคำแนะนำ ตลอดจนการแก้ไขด้วยความเอาใจใส่ ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะ ชาชุม. (2548). การพัฒนาการดำเนินงานความมีวินัยของนักเรียน ด้านการรักษาความสะอาด โรงเรียนบ้านเหล่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จรรยา กุลสุทธิชัย. (2547). การดำเนินงานเสริมสร้างพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านสำโรง (ภิญโญอนุสรณ์) อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนา โด่งพิมาย. (2548). การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนวังไม้แดง วิทยาคม อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นาขามวิทยา, โรงเรียน. (2550). รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ประจำปีการศึกษา 2549. มปท.
- บุญตา ลัตย์ชื่อ. (2548). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนบึงวิชัยเสกเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประวิต เอราวรรณ์. (2545). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2546). รวมกฎหมายการศึกษา เข้าสู่โครงสร้างใหม่ กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สมพร ประเสริฐนอก. (2550). การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองกุงใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุภาวงศ์ จันทวานิช. (2547). วิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อเนก แท้สูงเนิน. (2547). **การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านวินัย ด้านความสะอาดและ ด้านความประหยัดของนักเรียนโรงเรียนตลาดไพรพิทยาคม อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**

โอภาส ยติกร. (2547). **การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความมีวินัยของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านประโคก-โคกไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**